
Kommunernes og regionernes redegørelse til udviklingsrådene
Udviklingen på det sociale område og specialundervisningsområdet
2009
Spørgsmålsoversigt
Regionen

1. Skabelon for regionsredegørelse (alle §-henvisning er til serviceloven, senest bekendtgjort ved lovbek. nr. 941 af 1. oktober 2009):

2. Beskriv og vurdér samarbejdet med kommunerne omkring indgåelsen af rammeaftalen for 2009:

Region Nordjylland og de 11 nordjyske kommuner har, som de øvrige år, i det forgangne år haft et godt og tæt samarbejde, præget af en åben og konstruktiv dialog. Regionen og kommunerne har i fællesskab arbejdet på at udvikle samarbejdet om rammeaftalerne. Dette arbejde, der for alvor tog fart mod slutningen af 2009, har været båret af et gensidigt ønske fra kommunernes og regionens side, om at forenkle og optimere rammeaftalekonstruktionen, med det formål at gøre samarbejdet mere fleksibelt og dermed bedre i stand til at imødekomme borgerens behov for et specialiseret tilbud.

Da Regionsredegørelsens spørgsmål 3-5 går på selve rammeaftalekonstruktionen, og da udfordringerne ved denne i princippet ikke har ændret sig siden kommunalreformens ikrafttræden, vil dele af besvarelsen af disse spørgsmål ligge tæt op af tidligere års besvarelser. Netop det forhold, at udfordringerne ved den nuværende konstruktion efterhånden er velkendte – hos både kommuner og region - er en del af baggrunden for at de nordjyske kommuner og Region Nordjylland er gået sammen om, at arbejde intensivt med et nyt fælles koncept for rammeaftalerne 2011.

3. Beskriv og vurdér Regionens rolle i rammeaftaleindgåelsen:

Regionen indtager en afgørende rolle i rammeaftalesamarbejdet, idet regionen både er ansvarlig for den overordnede koordinering af arbejdet med rammeaftalerne, og samtidig er hovedleverandør af dagsordenspunkter til møder i den Administrative Styregruppe og Koordineringsgrupperne, qua sin rolle som koordinator for området, og som driftsherre på en del af de tilbud, der er omfattet af rammeaftalerne. Der synes dog at være en klar tendens til, at kommunerne i øget grad bidrager til dagsordenpunkter – og bevidstheden om at kommuner også har ret og pligt til at bidrage er klart øget.

Endvidere har regionen fungeret som en "tovholder" i forhold til arbejdet med at udvikle rammeaftalen som et planlægnings- og styringsredskab. Herudover varetager regionen i praksis også en informativ rolle, idet regionen leverer information og viden til kommunerne, der ofte henvender sig med spørgsmål omhandlende rammeaftalesamarbejdet. Baggrunden for kommunernes behov for information om rammeaftalerne, bør blandt andet kunne forklares med, at den nuværende aftalekonstruktion forudsætter, at kommunerne har tilstrækkelig viden og overblik til at indgå i samarbejdet. Et effektivt aftalesystem fordrer, at aftaleparterne har et overblik og en viden der gør, at de kan indgå i samarbejdet. Da det nuværende system imidlertid både er kompliceret og tidkrævende kan det – fuldt forståeligt – være svært for den enkelte kommune at overskue. Dette taler således for et nyt og friere aftalesystem, som ikke i samme grad sigter på detailstyring.

Endelig bør det understreges, at regionens væsentligste rolle i rammeaftaleindgåelsen, at virke som garant for, at der stilles tilbud til rådighed for alle borgere med komplekse og specielle behov.

4. Regionens vurdering af rammeaftalekonstruktionen generelt:

Regionen vurderer, at de regler og vilkår kommunerne har i forhold til blandt andet løbende overtagelsesmuligheder, samt de usmidige vilkår for omlægning, udbygninger og kapacitetstilpasninger af regionalt drevne tilbud, er en hindring i forhold til regionens mulighed for en rationel tilrettelæggelse af egne tilbud.

Endvidere er den korte tidshorizont, som følge af rammeaftalernes et-årige løbetid, et problem, idet det giver en meget kort planlægnings- og udviklingshorizont. Regionen vurderer af denne grund, at en rammeaftale med et flerårigt perspektiv, som det eksempelvis kendes fra sundhedsaftalerne, vil være mere optimalt.

Som nævnt ovenfor er hovedformålet med rammeaftalen, at sikre, at der til enhver tid stilles specialiserede tilbud til rådighed for borgere med komplekse og specielle behov. Herudover skal rammeaftalen være med til at sikre fokus på faglig udvikling, kvalitet i tilbudene samt samarbejde på tværs af kommunegrænserne. Reelt er det dog en væsentlig udfordring ved den nuværende rammeaftalekonstruktion, at der levnes lidt plads til faglig udvikling. Dette problem er i det nordjyske rammeaftalesamarbejde blandt andet forsøgt imødegået med implementeringen af koordineringsgrupperne, med det formål at give plads til både strategiske og faglige overvejelser. Denne nye organisering har dog ikke for alvor kunnet dæmme op for problemet, hvilket til dels må tilskrives det forhold, at man i udviklingen af den nuværende rammeaftalekonstruktion har haft megen fokus på at lave et planlægningsværktøj, der holder styr på pladsantal, og mindre fokus på udviklingsdelen. Alt i alt bliver dette hæmmende, idet der ikke er frihed til at udvikle.

Rammeaftalen er en aftale mellem alle parter og ikke kun mellem kommunerne på den ene side og regionen på den anden. Med den nuværende aftalemodel, der placerer regionen som den ansvarlige aktør for koordinering og udarbejdelse af rammeaftalerne, sikres det samtidig, at koordineringen sker uden skelen til drifts- eller myndighedshensyn.

Overordnet vurderer regionen imidlertid, at det nuværende rammeaftalekoncept er for usmidigt og bureaukratisk, hvilket reelt gør det svært anvendeligt som det planlægnings- og udviklingsværktøj det ellers var tænkt som. Dette er baggrunden for, at regionen sammen med de nordjyske kommuner i øjeblikket arbejder aktivt på en ny "nordjysk model" for en fremtidig konstruktion af samarbejdet, der er mere fleksibel og praktisk anvendelig, og som i højere grad tager højde for den faktiske virkelighed indenfor det specialiserede område.

Modellen søger at tænke hele det specialiserede område "om igen", således at rammeaftalerne i fremtiden alene har fokus på de helt særligt specialiserede tilbud samt de lands- og landsdelsdækkende institutioner. Herudover skal den nye model gerne give mere frihed til udvikling i tilbudene og muliggøre mere langsigtet planlægning.

Konceptet er under udarbejdelse og kommunerne og regionen påregner at gøre brug af udfordringsretten, idet konceptet på mange måder gør op med de strenge, bureaukratiske og lov-mæssige krav, der er for den nuværende konstruktion. Det er Regionens og de nordjyske kommuners klare holdning, at denne model ikke er tidssvarende og anvendelig, i forhold til at sikre tilbud til de allersvageste borgere med behov for meget specialiserede tilbud.

5. Bemærkninger omkring eventuelle forhold som rammeaftalekonstruktionen ikke tager højde for:

Med den nuværende rammeaftalekonstruktion, hvor rammeaftalerne kun er gældende for et år af gangen, kan det være vanskeligt at foretage langsigtet planlægning og udvikling af de enkelte tilbud. Ligeledes kan det være vanskeligt at sikre den faglige udvikling internt i tilbudene, hvilket i sidste ende kan medføre personaleflugt og rekrutteringsvanskeligheder. Usikkerheden omkring rammerne for de enkelte tilbud, kan ikke alene afføde uro hos de ansatte, men også hos tilbudtadenes brugere samt de pårørende.

Den nuværende rammeaftalekonstruktion leverer ikke et totalt overblik over tilbud til de forskellige typer af brugergrupper. Kommunale tilbud som er, eller etableres udenfor rammeaftalen, er ikke synlige. Dette indebærer en risiko for, at der på nogle områder opstår en overkapacitet af pladser, mens der på andre områder ikke opbygges den fornødne kapacitet. Dette betyder i praksis, at rammeaftalen, i sin nuværende form, ikke kan stå alene som planlægnings- og styringsredskab.

Rammeaftalekonstruktionen synes ikke altid, at kunne opfange behovene for etablering af nye tilbud samt generere ny viden og udvikling i forhold til de enkelte målgrupper. Dette gør sig især gældende i forhold til tilbud til små grupper med særlige behov samt områder, hvor den enkelte kommune kun har meget få brugere med behov for tilbud.

Rammeaftalekonstruktionen tager ikke højde for den faktiske udvikling indenfor det sociale område, hvor der i dag eksisterer to typer af aftaler, i form af mellemkommunale samarbejdsaftaler omfattende tilbud udenfor rammeaftaleregion og rammeaftalerne omfattende tilbud indenfor. Dette medfører en risiko for, at rammeaftalerne udvandes, hvilket dels skyldes en ulogisk skelnen mellem tilbud i- og udenfor rammeaftalen, dels i kraft af, at nye kommunale tilbud oprettes udenfor rammeaftalerne.

Endelig levner den nuværende rammeaftalekonstruktion ikke plads til fælles bred politisk dialog af veje for udvikling. Fokus ligger på tilvejebringelse af en aftale frem for politisk dialog, og resultatet bliver en aftale der er blevet til i en lukket administrativ proces uden megen politisk indblanding. Derfor må et selvstændigt mål med den nye rammeaftalekonstruktion være, at få skabt en egentlig politisk platform i aftalekonstruktionen.

Ovenstående søges ligeledes imødekommet med den nye "nordjyske model", som kommunerne og Regionen arbejder på.

6. Hvilke særlige udfordringer er der for Regionen på det sociale område:

Misbrugsområdet:

Region Nordjylland kan konstatere et yderligere fald i Misbrugscentrets aktiviteter i forhold til 2008. Budgettet har måttet tilpasses og det har været nødvendigt at nedlægge stillinger. Det er derfor vanskeligt for Misbrugscentret at opretholde alle aktiviteter med deraf følgende konsekvenser for behandlingsgarantien.

Ifølge de seneste udmeldinger fra Sundhedsstyrelsen er antallet af misbrugere på landsplan stadig stigende. Tilsvarende viser foreliggende opgørelser/undersøgelser, at der generelt er flere misbrugere, der kommer i behandling på landsplan.

Trods denne generelle udvikling på området i antallet af misbrugere samt behandlingsgarantien på stof- og alkoholområdet på 14 dage, kan der altså registreres et generelt fald i de nordjyske kommuners brug af Misbrugscentrets ydelser.

De nordjyske kommuner har tilkendegivet, at de pr. 1. januar 2011 ønsker at overtage opgaverne vedrørende misbrugsbehandling. Der henvises til spørgsmål 26 for yderligere.

Socialpsykiatri:

Til forskel fra sidste år, hvor søgningen efter pladser på de regionale socialpsykiatriske tilbud var større end udbuddet, har der i 2009 været balance mellem udbud og efterspørgsel. Dog har regionen fortsat været nødsaget til, at etablere en række nye midlertidige pladser. Der har således været et fald i efterspørgslen i forhold til 2008, hvor der blev oprettet midlertidige pladser i eksisterende botilbud for at efterkomme efterspørgslen. Årsagen hertil vurderes at være, en kombination af pladsudvidelsen på de regionale tilbud i 2008 og at kommunerne udvikler egne tilbud til tungere brugere end tidligere.

Ligesom sidste år er der fortsat tendenser der peger på, at de kommunale tilbud under rammeaftalen i nogle tilfælde ikke kan rumme den tungeste del af målgruppen. De regionale socialpsykiatriske botilbud konstaterer i den forbindelse, at kommunerne i stigende grad ønsker at benytte regionens tilbud til borgere med meget alvorlige sindslidelser. Det være sig udviklingshæmmede sindslidende, alvorligt selvskadende, personfarlige, sindslidende med ADHD diagnoser, sindslidende med behandlingsdomme og sindslidende med store misbrugsproblemer. Antallet af brugere med meget komplekse problemstillinger er således stigende i de regionale tilbud.

Tendensen betyder, at der er et stigende behov for at målrette de regionale tilbud til denne tungere målgruppe. Derudover er en del af gruppen desuden vanskelig at rumme i sociale tilbud og det kan være hensigtsmæssigt at gøre sig overvejelser omkring etablering af et tilbud i grænseområdet mellem behandlingspsykiatri og højt specialiserede socialpsykiatriske tilbud.

Handicapområdet (Sødisbakke):

Region Nordjylland har kunnet konstatere en fortsat stor efterspørgsel efter pladser på botilbuddet Bakkebo, Sødisbakke som er målrettet personer med udviklingshæmning med en dom om tilsyn eller en dom med mulighed for anbringelse.

Efterspørgslen efter pladser på Botilbuddet Tårnly, Sødisbakke som er enkeltmandsprojekter til personer med udviklingshæmning med en voldsom og udadreagerende adfærd og behov for skærmning, er ligeledes fortsat stor.

Region Nordjylland har også kunnet konstatere en øget efterspørgsel efter pladser til personer med autismspektrumforstyrrelser, der kræver mere skærmning end botilbuddet Skovbo kan tilbyde i de nuværende fysiske rammer. Antallet af henvendelser overstiger antallet af pladser med en mindre venteliste til følge.

Ovenstående udfordringer indgår som en del af udviklingsplanen for Sødisbakke. Der henvises til spørgsmål 8 for yderligere.

Specialbørnehjemmene:

Region Nordjylland konstaterer, at der er en faldende efterspørgsel efter pladser til de meget handicappede børn og dermed også meget plejkrævende børn. Til gengæld opleves en stigende efterspørgsel efter pladser til børn, der udover deres handicap også har store adfærdsmæssige vanskeligheder. Denne målgruppe er kendetegnet ved at være mere fysisk velfungerende, men med en udadreagerende adfærd. De nuværende fysiske rammer er ikke blevet bygget med tanke på den nye målgruppe.

Hjernesgadeområdet:

Region Nordjylland kan ligesom i 2008 konstatere en række ændringer efter kommunalreformen på hjerneskadeområdet.

Der konstateres en svingende efterspørgsel efter de regionale døgnbaserede rehabiliteringstilbud til personer med erhvervet hjerneskade. Der kan ikke samtidig dokumenteres et tilsvarende fald i antallet af personer med erhvervet hjerneskade, som tilhører målgruppen med behov for disse tilbud.

Erfaringerne viser endvidere fortsat en overvejende tendens til at der bevilges kortere tidsbegrænsede rehabiliteringsophold. Der bevilges ikke længere tidsbestemte ophold, men alene ophold af 3 måneders varighed, hvor kontrakten efter de 3 måneder skal genforhandles med kommunen.

Når en person rammes af en hjerneskade er følgerne ofte både omfattende og komplekse og omfatter i mange tilfælde både fysiske, psykiske, kognitive, sociale og personlighedsmæssige aspekter.

I modsætning til hvad man tidligere troede, viser erfaringerne i dag, at et menneske med erhvervet hjerneskade har gode udviklingspotentialer, og at det er muligt med den rette indsats at gøre det muligt for den enkelte at få en aktiv og meningsfuld tilværelse på nye præmisser.

Det er derfor afgørende, at den fagligt specialiserede rehabiliteringsindsats ikke forceres. Konsekvensen af kortere bevillingsperioder er mindre optimale forløb, som gør det vanskeligere at opnå det bedst mulige funktionsniveau for den enkelte borger med større kommunale udgifter til følge - jo lavere funktionsniveau, jo flere kommunale udgifter til yderligere støtteforanstaltninger.

Region Nordjylland kan konstatere en manglende efterspørgsel efter pladserne på det varige fase 4 tilbud i Asylgade. I Den Administrative Styregruppe har kommunerne tilkendegivet, at den kommunale tilbudsvifte oftest omfatter varige botilbud til målgruppen, og at de derfor ikke køber pladser ved regionen.

Døvblindeområdet (Center for Døvblindhed og Høretab):

Der kan dokumenteres en længere venteliste til botilbud til voksne med medfødt døvblindhed. Nogle af de voksne bor i øjeblikket på botilbuddet for unge personer med medfødt døvblindhed.

Tilsvarende er der en række boliger, som er utidssvarende og uegnede til gruppen af voksne beboere.

Der kan endvidere påvises et væsentligt behov for bedre fysiske rammer for døgntilbuddet til børn samt et behov for yderligere plads i forbindelse med observationsforløb for børn. Endelig er der utilstrækkelige fysiske rammer for aflastnings- og akutfunktionen på børneområdet.

Det er ikke muligt indenfor den nuværende kapacitet og de eksisterende fysiske rammer at imødekomme de aktuelle behov for flere botilbudspladser til voksne inden for målgruppen. Dertil kan der – over en periode på ca. 10 år – påvises en forventet tilgang, der medfører et behov for yderligere botilbudspladser til voksne.

En forudsætning for at kunne leve op til den regionale forsyningsforpligtelse på området er en udvidelse af den samlede kapacitet. Samtlige døgntilbud på børneområdet, ungeområdet samt voksenområdet er på nuværende tidspunkt fuldt belagt.

Der er igangsat et analysearbejde, der skal kortlægge og vurdere det fremtidige behov for botilbudspadser til voksne med medfødt døvblindhed – på kort og på lang sigt. Det indledende arbejde forventes at blive forelagt til politisk behandling primo 2010.

Kommunikationsområdet (Taleinstituttet, Institut for Syn og Teknologi og Høreinstitut- tet):

På kommunikationsområdet er der i 2009 blevet gennemført en evaluering af aftalemodellen for kommunikationsinstitutterne. Til at varetage processen er der blevet oprettet en dialoggruppe, der har bestået af repræsentanter fra kommunerne i regionen, kommunikationsinstitutterne og Specialsektorens administration. Hovedformålet med processen har dels været, at skabe dialog med henblik på at få tilpasset og optimeret samarbejdet inden for rammerne af den nuværende aftale og dels at skabe et kvalificeret grundlag for anbefalinger til, på hvilke områder den aftalte model eventuelt skal ændres i forbindelse med rammeaftalerne for 2011. Dialoggruppen har konkluderet, at aftalemodellen og kerneydelserne på kommunikationsområdet bør fastholdes uændret med eksisterende betalingsmodeller. Der er dog muligheder for forbedringer i forhold til den praktiske udmøntning af aftalemodellen, hvorfor dialoggruppen har anbefalet en række mindre justeringer i forhold til samspillet mellem kommunerne, institutterne og Regionen på kommunikationsområdet som udmøntes i 2010. Justeringerne medfører bl.a., at:

- Der foretages en **ændring af proceduren for optagelse på kommunikationsinstitutterne** med henblik på sikring af hurtigere og smidigere sagsgang.
- Regionen foretager en **forenkling af afregningen** gennem kvartalsvis a´contobetaling på ydelser med taksfinansiering, hvor der hidtil har været afregninger på små beløb.
- Der foretages en **ændring af procedurerne for bevilling af hjælpemidler** fra den fælleskommunale hjælpemiddelpulje ved Institut for Syn og Teknologi.
- Der sker en **tilpasning af visitationsprocessen og faglige udredninger** således, at:
 - der skabes en elektronisk løsning ved udsending af visitationsmaterialet på alle institutter
 - der udarbejdes en fælles skabelon for institutternes faglige udredning

Justeringerne har til hensigt at sikre en hurtigere og smidigere sagsgang bl.a. for at sikre at borgere med akut behov modtager en rettidig indsats. Derudover skal justeringerne sikre en reduktion i den tid der benyttes til administration i forbindelse med afregningen, visitationsprocessen og bevillingen af ydelser på kommunikationsområdet.

7. Hvilke særlige udfordringer er der for Regionen på specialundervisningsområdet:

Hørehandicapområdet (Center for Døvblindhed og Høretab):

Region Nordjylland oplever en faldende tilgang i forhold til specialundervisningstilbuddet for børn med høretab og en stigende tilgang i forhold til særlige dagtilbud i form af specialbørnehave samt specialvuggestue for børn med høretab.

Tidlig screening i kombination med den teknologiske udvikling på området - specielt med hensyn til Cochlear Implant (CI) - har betydet en mærkbar nedgang i antallet af døve og hørehæmmede børn med behov for et specialiseret skoletilbud. Udviklingen på CI-området vil i fremtiden betyde, at de fleste døve børn vil blive opereret og få et undervisningstilbud i den lokale folkeskole, eventuelt suppleret med undervisning - eller med støtte, råd og vejledning – fra specialskoler med specialuddannet personale.

Ovenstående har ydermere den konsekvens, at de elever, der undervises i Region Nordjyllands tilbud for børn med høretab i stigende grad har yderligere funktionsnedsættelser – udover høretabet – herunder eksempelvis gennemgribende udviklingsforstyrrelser, fysiske handicaps og sjældne syndromer med videre.

Ovennævnte tendens har desuden medført, at Center for Døvblindhed og Høretabs afdelinger for skolerådgivning, der tilbyder fagligt specialiseret rådgivning, vejledning og undervisning til lærere, pædagoger og medarbejdere i Pædagogisk Psykologisk Rådgivning, og småbørnsrådgivning, der ligeledes retter sig mod centrale personer med tilknytning til barnet, oplever en højere grad af efterspørgsel i forhold til disse ydelser.

Kommunikationsinstitutterne (Taleinstituttet, Institut for Syn og Teknologi og Høreinstituttet):

Kommunikationsinstitutterne har haft sæsonudsving i efterspørgslen fra kommunerne. På kommunikationsområdet er der kun sjældent tale om længere ydelsesforløb, der strækker sig over flere år, hvorfor der kan ske midlertidige udsving. Udfordringen er således, under markedsvilkår, kontinuerligt at tilpasse de ressourcer der stilles til rådighed på kommunikationsinstitutterne, således at disse stemmer overens med kommunernes efterspørgsel.

8. Hvilke tiltag har regionen iværksat i 2009 for at imødekomme disse særlige udfordringer:

Socialpsykiatri:

På nogle af regionens socialpsykiatriske botilbud har der været foretaget justeringer og tilpasninger af forskellige karakterer for at kunne imødekomme den ændrede efterspørgsel fra kommunerne. Dette har blandt andet betydet oprettelse af enkeltmandsprojekter i pavilloner i tilknytning til Boformen Skovvænget. Ligeledes har der i flere af de regionale socialpsykiatriske botilbud været gennemført kompetenceudvikling, eksempelvis indenfor voldsforebyggelse.

Der er desuden nedsat en arbejdsgruppe med henblik på at undersøge forholdene omkring færdigbehandlede patienter, som er indlagt på psykiatrisk sygehus og med behov for højt specialiseret sociale tilbud. Der er tale om patienter med meget svære psykiatriske lidelser. Arbejdsgruppen er nedsat med henblik på at undersøge målgruppens behov og hvilke årsager der er til at patienterne opholder sig på sygehuset, efter de er vurderet færdigbehandlet. Formålet er, at undersøge muligheden for at skabe mere hensigtsmæssige patientforløb, samt undersøge om den lange indlæggelsestid efter endt behandling bør ses i sammenhæng med mangel på relevante tilbud til denne tungere gruppe.

Handicapområdet (Sødisbakke):

Implementeringen af de konkrete anbefalinger i Udviklingsplanen for Sødisbakke er fortsat i 2009. Der er for eksempel ved at blive udarbejdet en analyse for, hvor stor en udvidelse af antal pladser der er behov for til domfældte udviklingshæmmede.

Vedrørende arbejdet med at etablere en enhedsorganisation med 10 selvstændige botilbud, er der blevet udarbejdet ydelsesbeskrivelser for de enkelte botilbud, samt en ny takststruktur.

Region Nordjylland har oprettet et midlertidigt tilbud, Bakkebo Vestergade, med 6 pladser for at kunne imødekomme efterspørgslen efter pladser til udviklingshæmmede domfældte personer. For

yderligere kommentarer se spørgsmål 16-18. Region Nordjylland er desuden i gang med at planlægge en permanent udvidelse af pladsantallet for udviklingshæmmede på Bakkebo.

Region Nordjylland har oprettet 3 ekstra pladser på botilbuddet Tårnly for at imødekomme efterspørgslen efter pladser på dette botilbud. For yderligere kommentarer se spørgsmål 16-18. Som en del af Udviklingsplanen for Sødisebakke bliver der lavet et erstatningsbyggeri, der er målrettet personer, deriblandt autister, der har brug for mere skærmning.

Specialbørnehjemmene:

Indenfor den nye målgruppe af handicappede børn med adfærdsforstyrrelser, er der blevet etableret et enkeltmandsprojekt på det midlertidige tilbud Nordens Allé. Der vil også blive taget højde for denne nye målgruppe i erstatningsbyggeriet for Nordens Allé, der er en del af planen for Specialbørnehjemmene som nævnt sidste år. Byggeriet forventes påbegyndt i 2010.

Hjerneskadeområdet:

For at imødegå den svingende efterspørgsel efter regionale rehabiliteringstilbud til personer med erhvervet hjerneskade, har Specialsektoren sænket belægningsprocenten på samtlige døgnbase-rede rehabiliteringstilbud fra 95 % til 90 %.

Der er endvidere nedsat en arbejdsgruppe, som har til opgave at udarbejde forslag til en fremtidig organisationsstruktur/fremtidige samarbejdsformer, der i højere grad kan understøtte mulighederne for fleksibilitet ved varierende kommunal efterspørgsel. Arbejdsgruppens arbejde forventes afsluttet primo 2010.

Døvblindeområdet (Center for Døvblindhed og Høretab):

Med henblik på fortsat at leve op til den regionale forsyningsforpligtelse er der indledt et analysearbejde i forhold til at få kortlagt behovet for en pladsudvidelse. Der arbejdes samtidig på et forslag til en mulig omstrukturering, som åbner for en udvidelse af pladsantallet samt forbedrer de fysiske rammer for visse af døgntilbuddene. Samtlige døgntilbud er fuldt belagt og der er en længere venteliste af beboere fra ungetilbuddet, som afventer plads i et døgntilbud til voksne.

Kommunikationsinstitutterne (Taleinstituttet, Institut for Syn og Teknologi og Høreinstituttet):

I 2009 har Specialsektoren varetaget udviklingen og implementeringen af et nyt ledelsesinformationssystem, der skal bidrage med forbedrede styringsmuligheder vedrørende den kontinuerlige tilpasning af de ressourcer der stilles til rådighed på kommunikationsinstitutterne.

Derudover er aftalemodellen for kommunikationsinstitutterne blevet evalueret. Til at varetage processen er der blevet oprettet en dialoggruppe, der har bestået af repræsentanter fra kommunerne i regionen, kommunikationsinstitutterne og Specialsektorens administration. På baggrund af dialoggruppens anbefalinger er det blevet besluttet, at Specialsektoren fremover udsender kvartalsrapporter til kommunerne, der giver overblik over periodens fakturerede forløb, samt kvartalsvist udsender statistik med oplysning om kommunernes forbrug på de enkelte ydelser opdelt på CPR-nr.

Kvartalsrapporterne og statistikken skal bidrage til at spore udviklingstendenser på området og samtidig være et redskab i kommunernes økonomiopfølgning og budgetlægning. For at sikre målrettede oplysninger afklares behovet for oplysninger i kvartaloversigten nærmere i dialog med

repræsentanter fra kommunerne. Udsendingen af kvartalsrapporter og statistik påbegyndes i 2010.

9. Eventuelle bemærkninger til disse tiltag:

10. I de tilfælde, hvor regionsdrevne institutioner har henvendt sig til VISO, hvor ofte har disse institutioner da efterfølgende anvendt VISO's ydelser ved sagsbehandlingen:

Socialpsykiatri:

Meget sjældent: X

Sødisbakke:

Meget sjældent: X

Specialbørnehjemmene:

Meget sjældent: X

11. Vurdér kvaliteten af VISOs rådgivning og udredning til regionen:

Socialpsykiatri:

Meget god: X

Sødisbakke:

Ved ikke: X

Specialbørnehjemmene:

Meget god: X

12. Eventuelle øvrige bemærkninger til Regionens brug af VISO:

Specialbørnehjemmene:

Specialbørnehjemmene har ikke selv henvendt sig til VISO, men har været i kontakt med VISO igennem henvendelser fra kommuner eller forældre. Det vurderes, at VISO har leveret en række kvalificerede ydelser og deres rapporter er efterfølgende blevet anvendt i det daglige pædagogiske arbejde.

13. Anbringelsesområdet

Er Regionsrådet driftsherre for sikrede eller særligt sikrede institutioner?:

Nej.

14. Evt. kommentarer omkring regionens drift af sikrede eller særligt sikrede institutioner:

Region Nordjylland har indgået aftale med de nordjyske kommuner om at etablere og efterfølgende drive en sikret institution i Brønderslev med plads til 10 unge under 18 år. Beslutningen er truffet, efter der i regi af Danske Regioner er sket en koordinering og vurdering af det fremtidige forventede behov indenfor området. Opførelsen af den sikrede institution er indskrevet i Rammeaftale 2009 for Socialområdet og forventes at stå klar til brug medio 2011. Forventet byggestart er april 2010.

15. Regionens eventuelle bemærkninger til anbringelsesområdet generelt:

16. Botilbud til voksne

Har Regionsrådet justeret, udvidet eller tilpasset eksisterende botilbud i 2009:

Ja.

17. Beskriv disse ændringer:

Socialpsykiatri:

I forbindelse med det socialpsykiatriske område, er der hovedsageligt justeret/tilpasset indenfor eksisterende rammer og der er i 2009 kun tale om en enkelt udvidelse på 1 plads i forbindelse med oprettelse af et enkeltmandsprojekt i pavillon ved Boformen Skovvænget.

Handicapområdet (Sødisbakke):

- Bakkebo er blevet udvidet fra 8 til 14 pladser i det midlertidige tilbud Bakkebo Vestergade.
- Tårnly er blevet opjusteret med 3 ekstra pladser.

Hjerneskadeområdet:

For at imødegå en svingende efterspørgsel efter regionale rehabiliteringstilbud til personer med erhvervet hjerneskade, har Specialsektoren sænket belægningsprocenten på samtlige døgnbase-rede rehabiliteringstilbud fra 95 % til 90 %.

18. Hvad ønsker Regionsrådet at opnå ved ændringerne?:

Socialpsykiatri:

Imødekomme efterspørgsel fra kommunerne: X

Sødisbakke:

Højne kvaliteten af tilbuddet: X

Imødekomme efterspørgsel fra kommunerne: X

Hjerneskadeområdet:

Tilpasse udbuddet af pladser til den kommunale efterspørgsel.

19. Har regionen oprettet nye botilbud i 2009:

Nej.

20. Beskriv de oprettede botilbud kort, herunder om botilbuddene oprettes i samarbejde med andre:

21. Beskriv kort, hvilke vidensnetværk omkring botilbud regionen deltager i:

Nationale:

- NDU (netværket dømte udviklingshæmmede)
- Samrådet (dømte udviklingshæmmede – måske ikke et netværk, men dog et fagligt organ, der ud over at tage stilling i personsager også har faglige debatter)
- Ældrenetværket (i Socialpædagogernes Landsforbund)
- Vidensteamet (landsdækkende vidensnetværk vedrørende psykisk handicappede og senhjerner-skadede med problemskabende adfærd)
- Netværk om projekt vedrørende utilsigtede hændelser

- Afdeling Udsigten er med i det nationale projekt "Indflydelse på eget liv", som Jyfe har ansvaret for
- Netværk om projekt vedrørende utilsigtede hændelser
- Forstanderkollegiet (netværk for lederne af de 4 lands- og landsdelsdækkende specialskoler for børn med høretab)
- Referencegruppe i forhold til "Center for Tegnsprog" i København
- Nationalt uddannelsesråd indenfor døvblindeområdet
- Fagligt Råd inden for døvblindeområdet - nationalt netværk, hvor Videnscenter for Døvblinde fødte har sekretariatsfunktionen.
- Det koordinerende landsudvalg inden for døvblindeområdet
- Fagligt Råd under Videnscenter for Hørehandicap
- Vestdanskcenter - netværk mellem Aalborgskolen, Fredericiaskolen og Høreklinikken på Århus
- Kommunehospital vedr. børn med Cochlear Implant
- Netværk om Børnehørerådgivningen på Fredericiaskolen og Småbørnsafdelingen på Aalborgskolen
- Rubella netværk
- 6 landsudvalg for lærere, der arbejder med elever med høretab med funktionsnedsættelse, med synsnedsættelse, med anden etnisk baggrund, fagudvalg vedr. tale/høreundervisning og landsmaterialeudvalg
- Skolebibliotekarnetværk
- Netværk med andre udbydere af STU – den 3-årige ungdomsuddannelse og der bliver etableret netværk med udbydere af FVU – Forberedende Voksenundervisning lokalt og med udbydere i København, som også underviser voksne med høretab
- "Netgalakse" - voksenunderviserne imellem
- Netværk indenfor FVU imellem ledere
- Ledernetværk døvblinde/døvblindblevne, Døvblindekonsulenter, døvblindblevne (Center for Døve)
- Mobility-gruppe
- Taktilgruppe
- CHARGE-gruppe
- Kognition og døvblindhed
- Usher-gruppe
- Alkohol-fagligt forum
- Netværk for behandlere i behandlingsafdelingerne i fængslerne
- Centerlederforeningen
- LANEPS (Landsdækkende netværk om videns-udvikling og praksisforskning i psykiatrisk sygepleje)
- MPH-netværk Socialpsykiatrisk ledernetværk startet op af videnscenter for socialpsykiatri.
- Netværksgruppe – problemskabende adfærd adfærd (voksne)
- Netværksgruppe – udviklingshæmmede og misbrug

Regionale:

- Fagligt netværk for sindslidende
- Fagligt netværk for døve og døvblindefødteområdet
- Fagligt netværk for hjerneskadeområde.
- Netværk for socialrådgivere
- Netværk for ergoterapeuter
- Ledelsesstudiegruppe
- Netværk for boformer der benytter marte meo i demensomsorgen
- Netværk om konflikthåndtering, møde 1x årligt

- Netværk med Sølund kulturmedarbejdere (medarbejder fra Sødisebakke)
- Supervisions og sparrings netværk med kolleger fra det tidligere Århus Amt (medarbejdere fra Sødisebakke)
- GIPA (gang i pædagogiske aktiviteter – en gruppe af tilbud i Randers og omegn, der blev oprettet i det tidligere Århus Amt, som afholder 1 årlig temadag med faglige workshops)
- Region Midt syn og hørelse
- Tale-hørekonstulenterne netværk for kommunerne i Region Midtjylland
- Netværket for voksne psykisk og fysisk handicappede.
- Netværket for autisme

Lokale:

- Sexualvejledningsnetværk
- Tale-hørekonstulenterne regionale netværk i Nordjylland
- Kommunalt netværk omkring specialbørnehaver
- Demensnetværk
- Netværk på psykiatriområdet
- Psykiatriråd
- psykiatriråd Thy-Mors
- PSP netværk
- Kompas Styregruppe
- "Net-op" samarbejdet i Thisted Kommune

Netværk – hjerneskadeområdet:

- 'Kollegialt Forum' som er et landsdækkende netværk på hjerneskadeområdet
- Netværk i Spastikerforeningens regi
- Netværk for senhjerneskadede og bevægelseshandicappede
- Netværk – Hammel Neurocenter og Region Nordjylland
- Netværk for AMPS (test på hjerneskadeområdet)
- Netværk for fysioterapeuter – "De specielle terapeuter"
- Netværk omkring forflytning (forflytningsinstruktørerne) møde 2x årligt
- Udviklings- og forskningsnetværk for ergoterapeuter og fysioterapeuter i Nordjylland
- Netværk vedrørende ICF
- Fagligt netværk på hjerneskadeområdet
- De syv hjerneskadecentre – samarbejde mellem centre, der yder neuropsykologisk rehabilitering
- Nationalt netværk for fagpersoner, der arbejder med børn med erhvervet hjerneskade (tvær- og monofagligt)
- VISO-netværk for underleverandører i forhold til børn med erhvervet hjerneskade
- DANS
- Sundhedsstyrelsens arbejdsgruppe
- Fagligt netværk af neuropsykologer i Region Nordjylland
- Regionale netværk for socialrådgivere: 1) socialrådgivere, der arbejder med neurologiske patienter, 2) socialrådgivere på Institutterne
- Aalborg Sygehus, børneonkologisk afdeling/Handicapteam og Taleinstituttet

22. Evt. kommentarer til disse netværkssamarbejder:

Hjerneskadeområdet:

Region Nordjylland deltager i det faglige netværk på hjerneskadeområdet, som er nedsat af Den Administrative Styregruppe. Formålet er at sikre faglig udvikling på området.

I netværket udveksles erfaringer mv. gennem drøftelse af relevante problemstillinger på områder, der udveksles materialer mv.

Netværket har blandt andet fokus på koordineringen af hjerneskadeforløb samt organiseringen af hjerneskadeteam. Der skal for det kommende år også være fokus på gruppen af personer med hjerneskade med misbrug, herunder hvilke tilbud, der er relevante for denne (behandlingstilbud, bo- og støtte tilbud mv.).

Region Nordjylland deltager herudover i et landsdækkende Vidensteam om psykisk handicappede personer og personer med erhvervet hjerneskade med en problemskabende adfærd.

Herudover er der samarbejde med Videnscenter for Hjerneskade m.fl.

Der er tætte samarbejdsrelationer mellem Region Nordjylland og Hammel Neurocenter.

Endelig har Region Nordjylland et formaliseret samarbejde med øvrige neuropsykologiske hjerne-skadecentret, herunder eksempelvis Vejle fjord og Center for Hjerneskade.

Socialpsykiatri:

Indenfor socialpsykiatriområdet deltager Region Nordjylland i det faglige netværk for sindslidende, som er nedsat af Den Administrative Styregruppe. Netværket vurderes godt og brugbart i forhold til erfaringsudveksling og erfaringsopsamling med henblik på udvikling og tilpasning af socialpsykiatriområdet. Et godt forum for videndeling på alle niveauer.

Handicapområdet – Sødisebakke:

Vedrørende det faglige netværk på området for psykisk/fysisk handicappede (voksne døgn og dagtilbud) har der som nævnt i redegørelsen for 2008, været vanskeligheder med at igangsætte tiltag og initiativer. Netværket vurderer dog, at det er givtigt at fortsætte arbejdet og der er blevet lavet forskellige tiltag og anbefalinger med henblik på fremadrettet at optimere netværkssamarbejdet.

23. Sammenfattende beskrivelse og vurdering af udviklingen i Regionsrådets forsyningsforpligtigelse i forhold til botilbudsområdet:

Se spørgsmål 6 og 7.

24. Regionens evt. yderligere bemærkninger til botilbudsområdet generelt:

Generelt er der behov for at arbejde videre med at forbedre de fysiske rammer, så de større omfang lever op til nutidige boligstandarder.

25. Behandlingstilbud/misbrugsområdet

Har Regionsrådet iværksat initiativer på misbrugsområdet i 2009:

Ja.

26. Beskrivelse af disse initiativer:

Forstærket indsats overfor gravide der drikker for meget:

Region Nordjylland har ansøgt og fået bevilliget knap 9,8 mio. kr. til et projekt, som sikrer en forstærket indsats overfor gravide, der drikker for meget. Projektet løber over en fireårig periode. Projektet er fysisk og organisatorisk forankret i Døgnafdelingen i Vrå og består af fem døgnpladser.

Projektet er målrettet gravide kvinder med et behandlingskrævende alkoholmisbrug/potentielt fosterskadende alkoholmisbrug, som på grund af misbrugets omfang og sundhedsskadelige karakter, har behov for døgnbehandling under graviditeten. Projektets primære fokus er på at udvikle og afprøve metoder til motivation og fastholdelse i døgnbehandling af de mest belastede gravide alkoholmisbrugere – eventuelt med mulighed for tilbageholdelse. Døgnbehandlingen skal forhindre kvinden i at genoptage alkoholforbruget og derved undgå skade på det ufødte barn.

Tilbuddet er landsdækkende og blev åbent 1. august 2009. Det har vist sig vanskeligt at opspore de gravide kvinder, der er målgruppe til projektet.

Kommunal - hel eller delvis - overtagelse af misbrugsområdet:

De nordjyske kommuner har tilkendegivet, at de pr. 1. januar 2011 ønsker at overtage opgaverne vedrørende misbrugsbehandling.

I regi af Den Administrative Styregruppe er der nedsat arbejdsgruppe bestående af Region Nordjylland og samtlige nordjyske kommuner, som gør brug af Misbrugscentrets ydelser. Formålet for denne gruppe er, at der udarbejdes en solidarisk afviklingsplan for Misbrugscentret.

Afviklingsplanen skal sikre, at området overgår til kommunal drift i et tempo, der sikrer, at medarbejdere fastholdes og overdrages, således at tilbuddene fortsat kan tilbydes borgerne i det kvalitetsniveau, der er gældende i det nuværende tilbud.

Arbejdsgruppen skal også forholde sig til, hvilke opgaver, der skal overdrages til den enkelte kommune – hvilke opgaver der eventuelt skal løses af en enkelt kommune for en flerhed af kommuner, og/eller hvilke opgaver, som fortsat mest hensigtsmæssigt kan varetages i regionalt regi.

Kortlægning af behovet for forsorgs- og afrusningspladser i Region Nordjylland:

Der kan i Region Nordjylland konstateres en stadigt stigende efterspørgsel efter afrusnings- og forsorgshjemspladser målrettet misbrugere med særligt vanskelige sociale problemstillinger. Der er et stort pres på det regionale tilbud Boformen Aas, som er et midlertidigt botilbud til personer med alkoholproblemer og personer med psykiske lidelser og misbrugsproblematikker. De fysiske rammer på boformen gør det ikke muligt at afgifte stofmisbrugere, hvorfor det er nødvendigt at afvise denne gruppe.

Der er nedsat en arbejdsgruppe, som har til formål at udrede og vurdere det fremtidige behov for afrusnings- og forsorgshjemspladser i Region Nordjylland til målgruppen af misbrugere med særligt vanskelige sociale problemstillinger.

Arbejdsgruppen skal endvidere belyse og vurdere hvilke grupper af misbrugere, der mest hensigtsmæssigt afruses i henholdsvis sygehusregi og regi af forsorgshjemmene.

Endelig skal arbejdsgruppen udarbejde konkrete anbefalinger i forhold til det videre forløb og fremtidige initiativer på området – der skal udarbejdes forslag til hvordan presset på afrusningsfunktionen og forsorgshjemspladserne kan afhjælpes.

Der er regionale og kommunale repræsentanter i arbejdsgruppen. Arbejdsgruppen forventer at afslutte sit arbejde i foråret 2010.

27. Deltager Regionen i samarbejder mellem Regionerne eller med kommuner på misbrugsområdet:

Netværket på misbrugs-/forsorgsområdet:

Region Nordjylland deltager i det fælles faglige netværk på forsorgs- og misbrugsområdet. Netværket er et velfungerende netværk og et relevant forum i forhold til videndeling og erfaringsudveksling. Tilsvarende er der sparring i forhold til konkrete problemstillinger. Der er en stor grad af faglighed og tværfaglighed, som udnyttes i netværket og de faglige forudsætninger og handlemuligheder repræsenteres bredt i netværket.

Netværket har blandt andet taget initiativ til at nedsætte den i spørgsmål 26 beskrevne arbejdsgruppe.

Netværket har endvidere nedsat en arbejdsgruppe som skal planlægge en temadag, hvor fokus er på misbrugsbehandlingen af særlige grupper – herunder personer med hjerneskade samt personer med udviklingshæmning.

28. Sammenfattende beskrivelse og vurdering af udviklingen i Regionsrådets tilbud på behandlingstilbud/misbrugsområdet:

Region Nordjylland kan konstatere en fortsat stigende nedgang – i forhold til 2008 - i kommunernes træk på Misbrugscentrets ydelser, herunder særligt alkoholdøgntilbuddet i Vrå og dagbehandlingstilbuddene.

Se i øvrigt bemærkninger under spørgsmål 25 om kommunal overtagelse af misbrugsområdet.

29. Regionens evt. yderligere bemærkninger til behandlingstilbud/misbrugsområdet generelt:

Se bemærkninger under spørgsmål 25 om kommunal overtagelse af misbrugsområdet.

30. Hjælpe midler

Deltager Regionen i samarbejder mellem Regioner eller med kommuner inden for hjælpemiddelområdet:

Institut for Syn og Teknologi:

På kommunikationsområdet varetager Institut for Syn og Teknologi den fælleskommunale drift af genbrugseggede optiske og optik-understøttede synshjælpe midler samt særlige IT-hjælpe midler. Alle 3 kommunikationsinstitutter tilbyder desuden udrednings-, rådgivnings-, vejlednings- og undervisningsopgaver i forhold til hjælpemidler, der er relateret til eget fagområde. Kommunen har bevillingsmyndigheden for hjælpemidlerne. For oversigt over kommunikationsområdets ydelser på specialundervisningsområdet henvises der til besvarelsen af spørgsmål nr. 40.

31. Beskriv kort hvilke vidensnetværk omkring hjælpemidler regionen deltager i:

Se spørgsmål 41.

32. Evt. kommentarer til disse netværkssamarbejder:

Kommunikationsinstitutterne:

Netværkene er helt afgørende for at sikre løbende opkvalificering, videndeling og erfaringsopsamling, og kan i et vist omfang også give mulighed for indflydelse på producenternes udvikling af nye hjælpemidler.

33. Sammenfattende beskrivelse og vurdering af udviklingen i Regionens tilbud på hjælpemiddelområdet (§ 112):

Ingen ændring i efterspørgslen i forhold til sidste år.

Institut for Syn og Teknologi har i 2009 fremsat forslag om udvidelse af hjælpemiddelpuljen. Udvidelsen vil omfatte hjælpemidler, uden optik, til svagtseende. Forhandlingen af denne udvidelse foregår bilateralt med kommunerne og er ikke afsluttet endnu.

34. Dag- og aktivitetstilbud, §§ 103 og 104 (voksenområdet)

35. Opgørelse over regionsdrevne dagtilbud pr. 31. december 2009

35. Opgørelse over regionsdrevne dagtilbud pr. 31. december 2009

Aktivitets- og samværstilbud jf. § 104	Antal Pladser
Socialpsykiatri - Daghus Morsø	15
Socialpsykiatri - Daghus Thisted	17
Socialpsykiatri - Boformen Kærvang	6
Handicapområdet – Sødisebakke	127
Døveblindeområdet – (Center for Døvblindhed og Høretab) Skovhuset og Danalien	31

36. Eventuelle bemærkninger til indskrevne, og ventetider på dag- og aktivitetstilbudsområdet:

Socialpsykiatri:

Daghus Thisted har i gennemsnittet 3-5 på venteliste. Ventetiden udgør ca. 2- 3 måneders.

Daghus Morsø: Ingen ventetid

Boformen Kærvang: Ingen ventetid

Der pågår samarbejde mellem Daghus Morsø og Morsø Kommune vedrørende en tilpasning af tilbuddets indhold. Kommunens vurdering er, at der er behov for, at dagtilbuddet i højere grad fokuserer på en afklaring af den enkeltes muligheder i relation til iværksættelse af arbejdsmarkedsrettede tiltag under beskyttede former.

Handicapområdet (Sødisebakke):

Der er ingen venteliste på dagtilbud på Sødisebakke.

Nogle kommuner har hjemtaget opgaven vedrørende de personer, der udelukkende har dagtilbud på Sødisebakke og ikke et kombineret bo- og dagtilbud. Dette har medført et fald i antallet af personer, der er indskrevne i dagtilbuddet på handicapområdet.

Døveblindeområdet (Center for Døvblindhed og Høretab):

Aktivitetstilbud:

- Skovhuset: Målgruppen er voksne personer med medfødt døvblindhed (beboere fra Center for Døvblindhed og Høretabs døgntilbud for voksne)
- Aktivitetstilbuddet Danalien. : Målgruppen er voksne personer med medfødt døvblindhed (beboere fra Center for Døvblindhed og Høretabs døgntilbud for voksne)

De to tilbud er normeret til i alt 31 pladser. Der er pt. indskrevet i alt 39 beboere på de to tilbud, hvilket svarer til ca. 35 fuldtidspladser. Der er ingen venteliste til tilbuddene.

37. Beskrivelse af de netværkssamarbejder Regionen deltager i på området for dag- og aktivitetstilbud:

Socialpsykiatri

Supervisions- og sparringsnetværk med deltagere fra uddannelsen "Art Spirit Coach uddannelsen".

Handicapområdet (Sødisbakke):

Dagtilbud har ikke nogen særskilt netværksgruppe. Da hovedparten af Sødisbakkens botilbud er kombinerede bo- og dagtilbud, bliver behovet håndteret via netværkene på botilbudsområdet.

38. Sammenfattende beskrivelse og vurdering af udviklingen i Regionsrådets tilbud på dag- og aktivitetstilbudsområdet:

39. Specialundervisningsområdet

Er Regionsrådet driftsherre for specialundervisningstilbud?:

Ja.

40. Beskriv hvilke tilbud regionen driver på specialundervisningsområdet:

Hørehandicapområdet (Center for Døvblindhed og Høretab):

Center for Døvblindhed og Høretab er et lands- og landsdelsdækkende for børn, unge og voksne med høretab. Tilbuddet omfatter også elever, som ud over høretabet har yderligere funktionsnedsættelser.

Center for Døvblindhed og Høretab tilbyder:

- Dagtilbud og vejledning til småbørn (0-6 år)
- Skoletilbud, elevhjem (døgntilbud) og skolefritidsordning
- Skolerådgivning med vejledning og rådgivning i forhold til elever med høretab i lokale skoler
- Undervisning af voksne med høretab og voksne med behov for at lære tegnsprog
- Udvikling, produktion og distribution af undervisningsmaterialer til og om mennesker med høretab samt døvblinde personer
- Kurser for professionelle, forældre og pårørende

Center for Døvblindhed og Høretab er VISO-leverandør inden for hørehandicapområdet, og tilbyder blandt andet gratis, landsdækkende specialrådgivning til borgere, kommuner, institutioner og tilbud inden for fagområdet.

Døvblindeområdet (Center for Døvblindhed og Høretab):

Center for Døvblindhed og Høretab omfatter endvidere et landsdækkende helhedstilbud til børn, unge og voksne med medfødt døvblindhed. Tilbuddet omfatter også døvblindfødte med yderligere funktionsnedsættelser.

Center for Døvblindhed og Høretab tilbyder:

- Dag-, døgn- og vejledningstilbud til småbørn
- Skoletilbud, vejledning, skolefritidsordning og døgntilbud til skolebørn
- Bo-, fritids- og undervisningstilbud til unge
- Døgn-, undervisnings-, aktivitets- og fritidstilbud til voksne

- Konsulentbistand vedrørende børn, unge og voksne med medfødt døvblindhed
- Særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse for unge i alderen 16-25 år

Center for Døvblindhed og Høretab er VISO-leverandør inden for døvblindeområdet, og tilbyder blandt andet gratis, landsdækkende specialrådgivning til borgere, kommuner, institutioner og tilbud inden for fagområdet.

Kommunikationsinstitutterne (Taleinstituttet, Institut for Syn og Teknologi og Høreinstitutttet):

Høreinstitutttet:

Høreinstitutttet tilbyder rådgivning, vejledning og undervisning til voksne hørehæmmede om de problemer, der kan opstå i hverdagen som hørehæmmede, herunder praktisk/teknisk bistand omkring brug af høreapparater og andet høreteknisk udstyr. Tilbuddet omfatter også rådgivning, afprøvning og undervisning i høretekniske hjælpemidler som teleslynges, forstærkertelefoner, FM-udstyr mm.

Institut for Syn og Teknologi

Institut for Syn og Teknologi tilbyder rådgivning, vejledning og specialundervisning til børn, unge og voksne med synsnedsættelse eller kommunikationsvanskeligheder som følge af en varig funktionsnedsættelse. Instituttet tilbyder desuden afprøvning af optiske synshjælpemidler, særlige IT-hjælpemidler og øvrige hjælpemidler til kommunikations- og/eller synshandicappede. Instituttet driver den fælleskommunale hjælpemiddelpulje vedr. optiske og særlige informationsteknologiske hjælpemidler.

Taleinstituttet

Taleinstituttet tilbyder undersøgelse, rådgivning, vejledning samt undervisning til børn, unge og voksne med sprog-, tale-, læse- og stemmевanskeligheder. Taleinstituttets Hjerneskadecenter tilbyder rehabilitering til børn, unge og voksne med følger efter erhvervet hjerneskade, baseret på en tværfaglig og neuropsykologisk tilgang. Rådgivning vedrørende hjælpemidler til personer med talevanskeligheder/kognitive vanskeligheder varetages også af Taleinstituttet. Instituttet instruerer i brugen af hjælpemidlerne samt indsamler og formidler ny viden inden for området til brugere og professionelle.

41. Beskriv kort, hvilke vidensnetværk omkring specialundervisning regionen deltager i:

Nationale:

- Landsdækkende vidensnetværk i DTHS (Danske tale- høre og synsinstitutioner).
- Netværk for småbørns konsulenter (landsdækkende erfagruppe).
- Netværk for skolekonsulenter, flerhandicappede elever i specialskoler og specialklasser (landsdækkende erfagruppe).
- Netværk for skolekonsulenter, enkeltintegrerede i almindelige klasser (landsdækkende erfagruppe).
- Netværk for skolekonsulenter, enkeltintegrerede i almindelige klasser i Jylland-Fyn samarbejdet (fælles kursusvirksomhed for brugere (blindeområdet)).
- Netværk for ungekonsulenter (landsdækkende erfagruppe).
- Netværk for voksenkonsulenter (landsdækkende erfagruppe (mobilityforeningen))

- Institut for Blinde og Svagsynede.
- Statens Øjenklinik.
- Synscenter Refsnæs.
- Videncenter for synshandicap.
- Læsenetværket under DVO
- ALF
- Syddansk Universitet - praktikudvalg for studerende på Audiologiuddannelsen

Døv-/blindeområdet:

- Forstanderkollegiet (netværk for lederne af de 4 lands- og landsdelsdækkende specialskoler for børn med høretab).
- Referencegruppe i forhold til "Center for Tegnsprog" i København.
- Nationalt uddannelsesråd indenfor døvblindeområdet Fagligt Råd inden for døvblindeområdet - nationalt netværk, hvor Videnscenter for Døvblindefødte har sekretariatsfunktionen.
- Det koordinerende landsudvalg inden for døvblindeområdet.
- Fagligt Råd under Videnscenter for Hørehandicap.
- Vestdanskcenter - netværk mellem Aalborgskolen, Fredericiaskolen og Høreklinikken på Århus Kommunehospital om børn med Cochlear Implant.
- Netværk vedrørende Børnehørerådgivningen på Fredericiaskolen og Småbørnsafdelingen på Aalborgskolen.
- Rubella netværk.
- 6 landsudvalg for lærere, der arbejder med elever med høretab med funktionsnedsættelse, med synsnedsættelse, med anden etnisk baggrund, fagudvalg vedr. tale/høreundervisning og landsmaterialeudvalg.
- Skolebibliotekarnetværk.
- Netværk med andre udbydere af STU – den 3-årige ungdomsuddannelse og der bliver etableret netværk med udbydere af FVU – Forberedende Voksenundervisning lokalt og med udbydere i København, som også underviser voksne med høretab.
- "Netgalakse" - voksenunderviserne imellem.
- Netværk indenfor FVU imellem ledere.
- Ledernetværk døvblinde/døvblindblevne, Døvblindekonsulenter, døvblindeblevne (Center for Døve).
- Mobility-gruppe.
- Taktilgruppe.
- CHARGE-gruppe.
- Usher-gruppe.
- Kognition og døvblindhed
- Alkohol-fagligt forum
- Netværk for behandlere i behandlingsafdelingerne i fængslerne.
- Centerlederforeningen.
- LANEPS (Landsdækkende netværk om videnudvikling og praksisforskning i psykiatrisk sygepleje).
- MPH-netværk.

Regionale:

- Regionalt samarbejdes der med Region Midt om visse undervisningstilbud for hørehæmmede
- Netværk for småbørnskonsulenter i, 2 regionsamarbejdet (fælles kursusvirksomhed for brugere)
- Netværk for skolekonsulenter, flerhandicappede elever i specialskoler og specialklasser i 2 regionsamarbejdet (fælles kursusvirksomhed for brugere)

- Netværk for skolekonsulenter, enkeltintegrerede i almindelige klasser i, 2 regionsamarbejdet (fælles kursusvirksomhed for brugere (svagsynsområdet))
- Netværk for voksenkonsulenter i 2 regionsamarbejdet (erfagruppe og arrangør af fælles kursusvirksomhed)
- FVU og OBU-netværk under VUC/Regional Udvikling
- Læbe-ganenetværk: Fyn og Jylland (under Århus)
- Læbe-ganespalteforeningen
- Oralmotoriske område: Castillo-morales uddannede terapeuter/talepædagoger
- UCN

Lokale

- PPR
- Handicapteam
- Primærkommunale ergoterapeuter og sagsbehandlere
- Tværinstitutionelle arbejdsgrupper (Tavs-gruppen)
- Jobcentre (arbejdsmarkedssager)
- Institutterne og voksenspecialskolerne
- Primærkommunale ergoterapeuter og sagsbehandlere
- DBS- konsulenterne
- Døvblindekonsulenten
- Tværinstitutionelle arbejdsgrupper
- Viden netværk vedr. cochlear implant
- Landsmaterialeudvalg

42. Evt. kommentarer til disse netværkssamarbejder:

43. Har Regionsrådet justeret, udvidet eller tilpasset specialundervisningstilbud i 2009:

Taleinstituttet:

Der er i 2009 truffet beslutning om, at nedjustere den budgettet på Taleinstituttet, gældende for år 2010, idet efterspørgslen på Taleinstituttets ydelser i 2009 har afvejet fra den budgetterede efterspørgsel.

44. Beskriv disse ændringer:

Taleinstituttet:

Regionen har nedjusteret budgettet, da det har vist sig, at den forventede aktivitet ikke kan opnås.

45. Hvad ønsker Regionsrådet at opnå ved ændringerne:

46. Sammenfattende beskrivelse og vurdering af udviklingen i Regionsrådets tilbud på specialundervisningsområdet:

På undervisningsområdet for børn og unge med høretab ses fortsat en tendens til en stigning i målgruppen med yderligere funktionsnedsættelser. Dette underbygger nødvendigheden af at opretholde den specialiserede faglighed og fleksibilitet, der er på de nuværende tilbud samt et fremadrettet fokus på, hvorledes de nuværende fagligt specialiserede kompetencemiljøer fastholdes.

En kommune har tilkendegivet, at de i 2010 ikke ønsker at benytte Taleinstituttets ydelser vedrørende tilbud til voksne med skriftsproglige vanskeligheder og matematikvanskeligheder. Udviklingen bekymrer Regionen, idet en atomisering og afspecialisering af de højt specialiserede ydelser på specialundervisningsområdet kan medføre, at det fremadrettet bliver vanskeligt at opretholde en tilstrækkelig faglig bæredygtighed ved opgavevaretagelsen. De højt specialiserede ydelser bør fortsat varetages af en organisation, hvortil der er tilstrækkeligt befolkningsgrundlag til at sikre, at organisationen bevarer den faglige bæredygtighed med erfaring og rutine i opgavevaretagelsen.

47. Øvrige forhold omkring specialundervisning Regionen finder grund til at fremhæve:

Region Nordjylland har oprettet en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse for unge mellem 16 og 25 med høretab og unge med høretab og yderligere funktionsnedsættelse. Der er for indeværende 7 elever visiteret til den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse. Det bemærkes, at uddannelses-tilbuddet ikke er iværksat i regi af rammeaftalen.

48. Øvrige forhold generelt, som Regionen finder grund til at fremhæve:

49. Kommunalreformen trådte i kraft den 1. januar 2007. Beskriv og vurder generelt de erfaringer Regionen har gjort sig siden reformens ikrafttræden. Nævn i den forbindelse 3 forhold, som efter Regionens opfattelse har haft en positiv konsekvens for den enkelte borger. Nævn dernæst 3 forhold, hvor reformen efter Regionens opfattelse har givet (og fortsat giver) Regionen særlige udfordringer og eventuelt en negativ konsekvens for den enkelte borger.

Med kommunalreformen blev myndigheds- og finansieringsansvaret for det specialiserede socialområde placeret hos kommunerne. Regionerne blev driftsherre for hovedparten af de tidligere amtslige tilbud indenfor området, og skulle på baggrund af takstfinansiering levere ydelser til kommunerne. Denne model, har i årene ovenpå kommunalreformen, vist sig at indeholde en række udfordringer for den regionale opgaveløsning indenfor området. Disse udfordringer følger hovedsageligt af kommunernes mulighed for at overtage regionalt drevne tilbud, eller opbygge egne tilbud og hjemtage deres borgere fra regionale tilbud. Kommunerne har i vid udstrækning gjort brug af begge de førnævnte muligheder, hvilket har vanskeliggjort muligheden for langsigtet planlægning og udvikling i de tilbageværende regionale tilbud.

I forhold til visse typer af lavt specialiserede ydelser, eksempelvis væresteder og dagtilbud, kan det give øget nærhed for borgeren, at kommunen selv forestår både myndigheds- og driftsopgaven. I forhold til løsningen af opgaver med en højere grad af specialisering, synes der imidlertid at kunne spores nogle tegn på, at den frygt – som bl.a. brugerorganisationer luftede forud for kommunalreformen – om, at opsplitningen af opgaver kunne gå hen og medføre et tab af højt specialiseret viden, har vist sig at holde stik. Dette skyldes en udvikling gående på, at kommuner i stigende omfang hjemtager opgaver fra højt specialiserede regionale tilbud, uden nødvendigvis at have de tilstrækkelige faglige kompetencer – på såvel institutions som på forvaltningsniveau – til at kunne løse de pågældende opgaver. Denne udvikling fører til en løbende afspecialisering af de regionale institutioner – en udvikling som det er nødvendigt at forholde sig til. Opsplitningen medfører samtidig, at man ikke i samme grad som tidligere, har mulighed for at opnå stordriftsfordele og lave rationelle løsninger, når drift og specialisering er delt ud på mange aktører. Området som en helhed kan derfor komme til at lide under, at ingen har det samlede overblik og det kan blive svært at opbygge og bevare højt specialiserede faglige miljøer, og sikre fortsat udvikling. Dette kan desuden resultere i et uens serviceniveau for borgerne.

50. Svarfelt til besvarelse af særligt tema udmeldt af Indenrigs- og socialministeriet.

På det sociale område vil Specialrådgivning – specialiseret rådgivning til borgere med særlige behov - være det tema, som de regionale udviklingsråd særligt skal behandle i deres redegørelser for 2009. I besvarelsen af det særlige tema for socialområdet skal der blandt andet fokuseres på følgende:

- Om der er sket ændringer i op- eller nedadgående retning i antallet af specialrådgivningstilbud.
- Om der er planlagt nedlæggelse af eksisterende eller oprettelse af nye specialrådgivningstilbud.
- Hvilken betydning den specialrådgivning, borgere og kommuner kan modtage i regi af VISO, har haft for kommunernes egne specialrådgivningstilbud.
- I hvilket omfang kommunerne efterspørger og modtager specialrådgivning fra regionen.
- Hvordan kommunerne har organiseret sig i forhold til at kunne yde specialrådgivning, herunder om der er etableret tværfagligt kommunalt og/eller regionalt samarbejde om specialrådgivning.
- Om der er væsentlig forskel på, hvilken specialrådgivning borgerne får i de forskellige kommuner.

Socialpsykiatriområdet

Regionen har ingen forpligtelse til at levere specialrådgivning til kommunerne. Der opleves dog fortsat at være et behov i forbindelse med de mest komplekse sager, hvor kommunerne bredt henvender sig for at få specialrådgivning og hjælp til afklaring og konkretisering af den berørte borgeres særlige problematikker, og hvilken indsats der mest hensigtsmæssigt bør iværksættes, herunder afklaring af om der er behov for Regionalt tilbud. Det er regionens vurdering, at behovet for specialrådgivning udspringer af, at der ikke er oparbejdet tilstrækkelig ekspertise i kommunerne til, at løfte disse mest komplicerede sager. En årsag hertil kan blandt andet være hyppig udskiftning af personale, hvorfor den specialiserede faglige viden må søges andet sted. Der er etableret faglige netværk på området, men det vurderes ikke, at dette er løsningen på før nævnte problematik. Derimod oplever Region Nordjylland, at kontakten med de kommunale sagsbehandlere, i forbindelse med drøftelsen af de konkrete sager, er med til at understøtte det gode samarbejde, samt erfarings- og vidensudveksling på området.

Niveauet for henvendelser er ca. 25 pr. år.

Inden for socialpsykiatriområdet er ingen af regionens tilbud VISO leverandører.

Handicap (Sødisbakke):

Region Nordjylland oplever, at der er en forskel i kvaliteten af den specialrådgivning kommunerne tilbyder. Forskellen lader til at bero på dels kommunens størrelse, hvor mindre kommuner med færre sager på området har mindre ekspertise, dels hvordan kommunerne har organiseret handicapområdet. Kommunerne efterspørger ikke generelt specialrådgivning på området. I begrænset omfang henvender kommuner og pårørende til målgruppen sig til Region Nordjylland om valg af mulige tilbud.

Der er desuden konstateret en stor og stadig stigende efterspørgsel fra kommunernes side, efter den specialrådgivning Sødisbakke yder som VISO leverandør.

Specialbørnehjemmene:

Det opleves løbende, at kommunerne henvender sig til Region Nordjylland med anmodning om specialrådgivning omkring tilbud til forskellige målgrupper. Oplevelsen er, at organiseringen af

handicapområdet i de enkelte kommuner har en væsentlig betydning for kvaliteten af den kommunale specialrådgivning som borgerne modtager.

Hjerneskadeområdet:

Regionen er ikke forpligtet til at levere specialrådgivning til kommunerne på hjerneskadeområdet. Kommunerne efterspørger imidlertid stadig generel rådgivning og vejledning i de særligt komplekse sager. Omfanget af de kommunale henvendelser om rådgivning og vejledning er aftaget over tid – og er til stadighed aftagende. Region Nordjylland oplever, at der er en konstruktiv og faglig dialog i disse vanskelige sager.

Der er på hjerneskadeområdet etableret et velfungerende netværk, som har bidraget til, at kommunale medarbejdere, der arbejder med området, har fået et kendskab til hinanden og derfor er med til at understøtte erfarings- og videnudvekslingen på området samt de gode samarbejdsrelationer og den løbende dialog.

Hovedparten af kommunerne har taget konsekvensen af sagernes kompleksitet på området, og etableret en hjerneskadekoordinatorfunktion i kommunen. Hjerneskadekoordinatorernes overordnede funktioner omfatter blandt andet at koordinere det enkelte forløb og skabe overblik over eksisterende tilbud og muligheder på kommunalt og regionalt niveau. Tilsvarende er det koordinatorernes opgave at rådgive og vejlede brugere, det vil sige personer med erhvervet hjerneskade og deres pårørende med hensyn til udrednings-, behandlings-, genoptrænings- og støttemuligheder.

Døvblindeområdet:

På børneområdet kan der konstateres en stigning i antallet af henvendelser om specialrådgivning. Dette hænger sammen med en tidligere diagnosticering af visse syndromer (Usher) ved hjælp af genetisk udredning. På voksenområdet er antallet af vejledningssager stort set uændret.

Center for Døvblindhed og Høretab får som VISO-leverandør henvendelser på forespørgsler om meget specialiseret viden og rådgivning til tilgrænsende områder, f.eks. CHARGE, udadreagerende adfærd og atypisk autisme. Typisk når alt andet er afprøvet kommunalt, og barnet eksempelvis ikke går i skole. Tilsvarende er der henvendelser som VISO-leverandør om udredning af funktionsnedsættelsen medfødt døvblindhed.

Center for Døvblindhed og Høretab oplever, at VISO bruges i stedet for den tidligere amtslige specialrådgivning. Området er så specifikt, at så godt som ingen kommuner kan løfte den opgave. Området er i øvrigt præget af stor udskiftning blandt de kommunale medarbejdere og/eller manglende ressourcer.

Center for Døvblindhed og Høretab kan ikke konstatere en mindre efterspørgsel ved vejledning, men oplever at det er blevet sværere at finde et specifikt døvblindetilbud rundt omkring i landet. Det gælder både voksne og børn, og er meget problematisk i forbindelse med skiftet fra barn til voksentilbud ved det 18. år.

Der etableres ikke nye tilbud regionalt, hvilket betyder kommunale løsninger sammen med andre handicapgrupper, og det gælder såvel dag, som døgn og aflastningstilbud.

For uddybende bemærkninger se venligst vedlagte bilag 1.

Hørehandicapområdet:

Center for Døvblindhed og Høretabs rådgivningstilbud på hørehandicapområdet omfatter vejledning og rådgivning til småbørn med høretab (småbørnsvejledningen) samt Skolerådgivningen til elever med høretab i folkeskolen.

Skolerådgivningen er et relativt nyt tilbud, der blev etableret pr. 1. januar 2007.

I 2009 har antallet af børn til såvel småbørnsvejledningen som Skolerådgivningen ligget over det gennemsnitlige, hvilket for Skolerådgivningens vedkommende har medført en oparbejdet venteliste. I rammeaftalerne for 2010 er der tilført ekstra ressourcer, som skal afhjælpe problematikken.

Langt de fleste af de i alt 17 kommuner i dækningsområdet benytter sig af Specialrådgivningens tilbud, hvilket afspejler sig i antallet af henvisninger af børn, som er jævnt fordelt på kommunerne. Enkelte kommuner, Viborg og Syddjurs, har ikke benyttet tilbuddet i 2009. Baggrunden herfor kendes ikke. Det vurderes, at der gennemgående gøres god brug af Specialrådgivningens tilbud.

Der er en stigende efterspørgsel efter Specialrådgivningens teknisk-audiologiske ydelser – eksempelvis akustiske målinger og vurderinger af klasselokaler og børnehaver samt afprøvning og vurdering af FM-apparatur og andre former for høreteknisk udstyr. Optimeringen af barnets høreapparat/CI og øvrigt høreteknisk udstyr er afgørende for barnets trivsel, udvikling og muligheder for at fungere i et miljø blandt hørende.

Der er ligeledes en stor søgning til kurser for lærere og pædagoger i skole- og SFO-tilbud med elever med høretab.

For uddybende bemærkninger se venligst vedlagte bilag 2.

Kommunikationsområdet

På kommunikationsområdet omfatter størsteparten af ydelserne en indsats med specialundervisning for børn, unge og voksne, hvor flere af disse ydelser ligeledes indeholder en indsats med vejledning og rådgivning på socialområdet. Det er derfor vanskeligt at adskille social- og specialundervisningsområdet på kommunikationsområdet, hvorfor udviklingen i efterspørgslen fra kommunerne vedrørende specialrådgivning ikke kan beskrives særskilt.

Nedenfor gives der en kort beskrivelse af udviklingen i kommunernes efterspørgsel efter kommunikationsrådets ydelser på social- og specialundervisningsområdet, organiseringen af kommunikationsområdet samt nye ydelser med specialrådgivning på kommunikationsområdet.

På Kommunikationsområdet har der i 2009 samlet set været en stigning i efterspørgslen efter ydelser på Institut for Syn og Teknologi og Høreinstitutet mens, der har samlet set har været en uændret efterspørgsel efter Taleinstitutets ydelser.

Kommunikationsområdet omfatter Region Nordjyllands Taleinstitut, Høreinstitut og Institut for Syn og Teknologi. Institutterne varetager ydelser til børn, unge og voksne med tale-, høre- eller synsvanskeligheder. Ydelserne omfatter undersøgelse, rådgivning, vejledning og undervisning. På Taleinstitutets Hjerneskadecenter tilbydes der desuden rehabilitering til børn, unge og voksne med følger efter erhvervet hjerneskade.

Kommunikationsrådets aftalemodel¹ blev evalueret i foråret 2009 i samarbejde med kommunerne i regionen. På baggrund af evalueringen, blev det konkluderet, at aftalemodellen og dens kerneydelser, som omfatter specialrådgivning, bør fastholdes uændret med eksisterende betalingsmodeller. Det er samtidigt aftalt at, aftalemodellen evalueres ultimo 2011 og at der skal oprettes dialogfora for medarbejdere fra kommuner og institutter med henblik på øget informationsudveksling mellem kommuner og institutter vedrørende parternes ydelser.

På det sociale område er det besluttet at indføre en ny ydelse under den fælleskommunale hjælpemiddelpulje ved Institut for Syn og Teknologi. Fra 2010 udvides hjælpemiddelpuljen, der hidtil kun omfattede forsyning vedrørende optiske hjælpemidler, til at omfatte forsyning vedrørende øvrige hjælpemidler til blinde og svagsynede, herunder vejledning og rådgivning til målgruppen. Udvidelsen af puljen udgør årligt 2,78 mio. kr.

Misbrugsområdet:

Region Nordjylland tilbyder efter aftale med kommunerne (med undtagelse af Aalborg, Thisted og Morsø Kommuner) specialrådgivning/vejledning til kommunerne og borgere omkring misbrugsbehandling – både telefonisk og ved personlig henvendelse. Den borgerrettede rådgivning gives anonymt, hvis borgerne ønsker det.

Region Nordjylland har særlige tilbud målrettet unge misbrugere og gravide misbrugere, tilbud der også omfatter specialrådgivning.

Efterspørgslen efter de 2 sidstnævnte har været stigende siden 2007, hvorimod kommunernes generelle efterspørgsel efter Misbrugscentrets ydelser, herunder specialrådgivningsydelser har været støt faldende gennem samme periode. Borgernes efterspørgsel efter specialrådgivning har været på uændret niveau.

De nordjyske kommuner har besluttet at hjemtage misbrugsområdet i 2011. Dermed overtager kommunerne også ansvaret for specialrådgivningen til borgerne. Der pågår for øjeblikket en proces om overdragelse af Misbrugsområdet, og Region Nordjylland er ikke bekendt med på hvilken måde kommunerne vil tilrettelægge specialrådgivningsindsatsen overfor borgere med misbrugsproblemer.

Rebild Kommune har allerede med virkning fra 2010 fravalgt den regionale specialrådgivning til kommunens borgere.

51. Svarfelt til besvarelse af særligt tema udmeldt af Undervisningsministeriet.

På specialundervisningsområdet vil afspecialisering eller fastholdelse og udvikling af specialviden og kompetencer være det tema, som de regionale udviklingsråd særligt skal behandle i deres redegørelser for 2009. I besvarelsen af det særlige tema for specialundervisningsområdet skal der blandt andet fokuseres på følgende:

- **De regionale institutioners fremtidige rolle, herunder hvilket udviklingsperspektiv der er for de regionale institutioner i relation til udvikling af undervisningstilbudene i kommunerne.**
- **Samarbejdet mellem PPR og de børnepsykiatriske afdelinger i relation til formidling af viden og koordinering af indsats og støtte.**
- **Erfaringer med inklusionsforsøg i kommunerne, særligt i relation til fastholdelse af specialviden og kompetencer.**

¹ På kommunikationsrådet er der vedtaget en aftalemodel med tre forskellige betalingsmodeller, herunder: takstfinansiering, trækingsret og en kombinationsmodel med 50 % takst og 50 % abonnementsordning som anvendes ved særligt sårbare højt specialiserede ydelser.

- **Udviklingen af specialiserede undervisningstilbud til ordblinde elever i folkeskolen, herunder oprettelse af for eksempel læseklasser, samt lærernes kompetencer og specialviden om blandt andet IT i forhold til ordblinde elever.**

Kommunikationsområdet:

På kommunikationsområdet omfatter størsteparten af ydelserne, som nævnt ovenfor, en indsats med specialundervisning for børn, unge og voksne, hvor flere af disse ydelser ligeledes indeholder en indsats med vejledning og rådgivning på socialområdet. Det er derfor vanskeligt at adskille social- og specialundervisningsområdet på kommunikationsområdet, hvorfor udviklingen i efterspørgslen fra kommunerne vedrørende specialundervisning ikke kan beskrives særskilt. På Kommunikationsområdet har der i 2009 samlet set været en stigning i efterspørgslen efter ydelser på Institut for Syn og Teknologi og Høreinstitutet mens, der har samlet set har været en uændret efterspørgsel efter Taleinstitutets ydelser.

På Høre- og Taleinstitutet har der ikke været efterspørgsel fra Thisted og Morsø Kommuner som både før og efter strukturreformen har benyttet ydelser i andet regi. Før strukturreformen benyttede kommunerne ydelser fra det daværende Viborg Amt og efter strukturreformen har kommunerne benyttet egne tilbud i regi af eget kommunikationscenter.

Den manglende efterspørgsel fra Thisted og Morsø kommuner omfatter størsteparten af ydelserne på social- og specialundervisningsområdet på Høreinstitutet, Taleinstitutet og Taleinstitutets Hjerneskadecenter.

Thisted og Morsø Kommuner har dog i 2009 og 2010 tilmeldt sig enkelte højt specialiserede ydelser på Taleinstitutet.

Rebild Kommune har i 2010 fremeldt sig enkelte ydelser på Taleinstitutets Hjerneskadecenter og Taleinstitutet. På Hjerneskadecentret omfatter dette ydelser med rådgivning, information og udredning mens det på Taleinstitutet omfatter ydelser med individuel udredning og undervisning af voksne med erhvervet hjerneskode samt ydelser med undervisning, vejledning og psykologsamtale med børn og unge af afasiramte forældre.

Udviklingen bekymrer regionen, som har et ønske om at fastholde kompetencen og den faglige bæredygtighed ved opgavevaretagelsen. Ved en atomisering af de højt specialiserede ydelser på specialundervisningsområdet, kan det fremadrettet blive vanskeligt at opretholde en tilstrækkelig faglig bæredygtighed ved opgavevaretagelsen. De højt specialiserede ydelser bør fortsat varetages af en organisation, hvortil der er tilstrækkeligt befolkningsgrundlag til at sikre, at organisationen bevarer den faglige bæredygtighed med erfaring og rutine i opgavevaretagelsen.

På specialundervisningsområdet har Taleinstitutet siden 2006 indgået i et samarbejde med produktionsskolerne i Region Nordjylland med fokus på den tredjedel af produktionsskoleleverne, som skønnes at have særlige læse- og/eller matematik-vanskeligheder. Målet med indsatsen er at fastholde og videreføre eleverne i uddannelsessystemet. Indsatsen sker gennem produktionsskolernes forstærkede samarbejde med Taleinstitutet, som har tilknyttet ekstra personale (talelæsepædagoger, psykolog og socialrådgivere) der i højere grad end tidligere er opsøgende i deres arbejde med at teste og hjælpe eleverne på produktionsskolerne.

Efter projektets opstart er to skoler på Sjælland blevet inddraget med en målsætning om at gøre indsatsen landsdækkende. Målet om en landsdækkende indsats er gjort mulig efter en bevilling fra Undervisningsministeriets satspuljemidler, som er blevet tildelt bl.a. med afsæt i den særlige tværfaglig indsats, som med en hidtil uset succes bringer unge mennesker i uddannelse eller beskæftigelse. Det drejer sig om unge mennesker på produktionsskoler, hvor det hidtil kun er lykke-

des at bringe 61 % videre til uddannelse eller beskæftigelse. Taleinstituttet koncentrerer sin indsats om de svageste unge på skolerne, hvor det på trods af den særlige målgruppe, er lykkedes at bringe 76 % videre til uddannelse eller beskæftigelse.

Hørehandicaområdet:

Det er centralt, at regionerne stadig har en væsentlig rolle i fremtiden i forhold til varetagelse af de mest specialiserede og fagligt sårbare specialundervisningstilbud. Regionernes tilbud inden for specialundervisningen er kendetegnet ved en høj grad af kompleksitet og - i en vis udstrækning - en lav grad af hyppighed. Dette afstedkommer, at der fordres et tilpas stort befolkningsgrundlag for at fastholde og videreudvikle faglige og økonomiske bæredygtige tilbud. Set i dette perspektiv tilgodeses udviklingen af de højt specialiserede specialundervisningstilbud mest hensigtsmæssigt i regionalt regi, idet opretholdelse samt udvikling af sådanne højt specialiserede tilbud vil være vanskeligt i kommuner med mere begrænsede befolkningsgrundlag.

Det synes ydermere signifikant at fremhæve, at de regionale institutioner, der varetager de højt specialiserede specialundervisningstilbud, i stadig højere grad ser brugere, der – udover den primære funktionsnedsættelse - har yderligere funktionsnedsættelser, herunder eksempelvis gennemgribende udviklingsforstyrrelser, fysiske handicaps, sjældne syndromer med videre.

Bilag til besvarelsen af de særlige temaer:

Bilag 1:

Tilbagemeldinger - den landsdækkende konsulentfunktion på døvblindeområdet:

Børneområdet er objektivt finansieret og omfatter både døvblindfødte og døvblindblevne børn og unge mellem 0-18 år.

Voksenområdet er leverandør gennem VISO og dækker voksne døvblindfødte fra 18 år og op.

Udviklingsrådene skal blandt andet fokusere på følgende:

- Om der er sket ændringer i op- eller nedadgående retning i antallet af specialrådgivningstilbud.

På børneområdet kan der konstateres en stigning i antallet af henvendelser, men det hænger sammen med en tidligere diagnosticering af visse syndromer (Usher) ved hjælp af genetisk udredning, primært inden for døvblindblevneområdet.

Desuden får Center for Døvblindhed og Høretab igennem VISO henvendelser på forespørgsler om meget specialiseret viden og rådgivning til tilgrænsende områder, f.eks. CHARGE, udadreagerende adfærd og atypisk autisme. Typisk når alt andet er afprøvet kommunalt og barnet f.eks. ikke går i skole.

På voksenområdet er antallet af vejledningssager stort set det samme som tidligere, men det nye er, at alle døvblindfødte, uanset hvor de bor i landet, har mulighed for rådgivning og vejledning gennem VISO. Tidligere var det afhængigt af, i hvilket amt de boede, da ikke alle amter ville betale til specialrådgivningen.

Desuden får Center for Døvblindhed og Høretab gennem VISO en del henvendelser om udredning af funktionsnedsættelsen medfødt døvblindhed, ca. 5-6 om året. Den mulighed fandtes ikke tidligere.

- Om der er planlagt nedlæggelse af eksisterende eller oprettelse af nye specialrådgivningstilbud.

Center for Døvblindhed og Høretab oplever ikke mindre efterspørgsel hos vejledning, men oplever at det er blevet sværere at finde et specifikt døvblindetilbud rundt omkring i landet. Det gælder både voksne og børn, og er meget problematisk i forbindelse med skiftet fra barn til voksertilbud ved det 18. år. der etableres ikke nye tilbud regionalt, hvilket betyder kommunale løsninger sammen med andre handicapgrupper, og det gælder såvel dag, som døgn og aflastningstilbud.

De fleste pladser er fyldt op, og der er tilsyneladende ikke kalkuleret med, at personer med forskellige funktionsnedsættelser også bliver ældre.

- Hvilken betydning den specialrådgivning, borgere og kommuner kan modtage i regi af VISO, har haft for kommunernes egne specialrådgivningstilbud.

Center for Døvblindhed og Høretab oplever, at VISO bruges i stedet for den tidligere amtslige specialrådgivning, vores område er så specifik, at så godt som ingen kommuner kan løfte den opgave.

- I hvilket omfang kommunerne efterspørger og modtager specialrådgivning fra regionen.

På børneområdet har Center for Døvblindhed og Høretab mellem 70 og 80 løbende vejledningssager. Udredninger ca. 5-6.

På voksenområdet har Center for Døvblindhed og Høretab mellem 70 og 80 løbende rådgivningsager. Udredninger ca. 5-6.

- Om der er væsentlig forskel på, hvilken specialrådgivning borgerne får i de forskellige kommuner.

Som sagt er der ganske få kommuner, der kan løfte opgaven, men derudover er der stor forskel på rådgivning fra sagsbehandler og PPR, men hænger måske mere sammen med stor udskiftning og/eller manglende ressourcer. Især på børneområdet bliver der brugt rigtig meget tid på at få fat i de rette personer, hvis der er sket skift siden sidst.

Bilag 2:

Tilbagemeldinger – Specialrådgivningen - børn med høretab 0 – 18 år

Specialrådgivningens tilbud

Specialrådgivningen for høreområdet omfatter:

- Vejledning og rådgivning til småbørn med høretab (0 – 6 år)
- Skolerådgivning til elever med høretab i Folkeskolen (6 – 18 år)

Skolerådgivningen er et relativt nyt tilbud, der har eksisteret under Center for Døvblindhed og Høretab (CDH) siden 1. januar 2007.

Skolerådgivningens tilbud er overvejende rettet mod fagpersoner i barnets skole og fritidsordning, mens småbørnsvejledningen henvender sig til barnet, forældrene og barnets dagtilbud. De to tilbud adskiller sig desuden fra hinanden i indhold og omfang af indsatsen, jf. de respektive ydelsesbeskrivelser.

Specialrådgivningen har til formål at bistå kommunerne i dækningsområdet med at sikre et så optimalt teknisk-audiologisk og pædagogisk-audiologisk rehabiliteringsforløb for de høreapparatbehandlede eller Cochlear Implanterede børn som muligt.

Sammen med forældrene og barnets hjemkommune skal Specialrådgivningen bidrage til, at børn med høretab opnår en så optimal auditiv, sproglig og psyko-social udvikling som muligt med henblik på at kunne fungere i et miljø blandt normalthørende.

Lovgrundlaget er *"Bekendtgørelse om principper for kommunernes finansiering af de mest specialiserede lands- eller landsdækkende tilbud - BEK nr. 781 af 06/07/2006"*.

Henvielse til tilbuddene foregår igennem de kommunale PPR-kontorer.

Dækningsområdet er kommunerne i Region Nordjylland samt de nordlige kommuner i Region Midtjylland, dvs. Norddjurs, Syddjurs, Randers, Favrskov, Skive og Viborg kommuner.

Tilbuddene er nærmere beskrevet i de respektive ydelsesbeskrivelser, der kan indhentes på Center for Døvblindhed og Høretabs hjemmeside: www.cdh.rn.dk eller www.aalborgskolen.rn.dk.

Børnetal

Antallet af børn med betydelige varige høretab anslås at ligge omkring 1 - 2 % af en fødselsårgang, hvilket svarer til 60 – 120 børn årligt på landsplan. I Center for Døvblindhed og Høretabs dækningsområde svarer det til en tilvækst på 10 – 20 børn årligt.

Udviklingen i børnetallet har igennem en årrække været relativt konstant, men med forventelige statistiske udsving i forhold til målgruppens størrelse.

Omkring 30 % af børnene har udover høretabet forskellige grader og kombinationer af funktionsnedsættelse. En mindre del af disse børn profiterer kun i ringe grad af høreapparat- eller CI-behandling og vil have behov for visuelt støttet kommunikation.

I 2009 har **43 børn** været tilknyttet Småbørnsvejledningen, hvilket er noget over gennemsnittet, der er på 35 børn. Ud af de 43 børn er de 17 børn CI-opererede, mens 26 børn er høreapparatbehandlede.

I Skolerådgivningen er der **84 elever**, heraf har der i løbet af året været 8 – 10 elever på venteliste. Af de 84 elever er der 22 elever med CI, mens 62 har høreapparater.

Status 2009

I 2009 har antallet af børn til såvel småbørnsvejledningen som Skolerådgivningen ligget over det gennemsnitlige, hvilket for Skolerådgivningens vedkommende har medført en oparbejdet venteliste. I rammeaftalerne for 2010 er der tilført ekstra ressourcer, som skal afhjælpe problematikken.

Det landsdækkende hørescreeningsprogram har nu fungeret i 3 år. Det vurderes, at stadig flere børn med høretab opdages tidligt, hvilket vil sige inden for de første levemåned. Dermed øges de rehabiliteringsmæssige muligheder for barnet. Der er imidlertid fortsat enkelte børn, der først

opdages i en senere alder. Det er derfor fortsat vigtigt at have bevågenhed for børn, der ikke bliver "opfanget" af hørescreeningsprogrammet.

Langt de fleste af de i alt 17 kommuner i dækningsområdet benytter sig af Specialrådgivningens tilbud, hvilket afspejler sig i antallet af henvisninger af børn, som er jævnt fordelt på kommunerne. Enkelte kommuner, Viborg og Syddjurs, har ikke benyttet tilbuddet i 2009. Baggrunden herfor kendes ikke. Det vurderes, at der gennemgående gøres god brug af Specialrådgivningens tilbud.

Der er udarbejdet og udsendt informationsfoldere, der skal sikre det fornødne kendskab til Specialrådgivningens tilbud i kommunerne. Der er desuden udsendt foldere om lærerkurser, småbørnskurser og børne-høreweekend samt et fagligt tidsskrift, "Inklusion af børn med høretab".

Samarbejdet med kommunerne i Region Nordjylland omfatter bl.a. 5 - 6 årlige netværksmøder, hvor der er mulighed for formidling af Specialrådgivningens tilbud samt at være i dialog med de kommunale talehørekonsulenter om justering af tilbuddene og nye initiativer.

I foråret 2010 vil der i samarbejde med Speciaalsektoren i Region Nordjylland samt en gruppe studerende fra socialrådgiveruddannelsen blive gennemført en kvalitativ brugerundersøgelse med henblik på at afdække kommunernes tilfredshed med Specialrådgivningens tilbud. Formålet er at kvalitetssikre tilbuddene i overensstemmelse med kommunernes ønsker.

Center for Døvblindhed og Høretab har igennem en årrække indgået i et formaliseret samarbejde med Vestdansk Center for Cochlear Implant i Århus og Center for Høretab i Fredericia, med det formål at sikre kvaliteten af rehabiliteringsforløbet for børn med CI før, under og efter en CI-behandling. Der er aktuelle drøftelser om den fremtidige organisering af tilbuddene til denne målgruppe, hvilket forventes at falde på plads i løbet af 2010.

Der er en stigende efterspørgsel efter Specialrådgivningens teknisk-audiologiske ydelser, eksempelvis akustiske målinger og vurderinger af klasselokaler og børnehaver samt afprøvning og vurdering af FM-apparatur og andre former for høreteknisk udstyr. Optimeringen af barnets høreapparat/CI og øvrigt høreteknisk udstyr er afgørende for barnets trivsel, udvikling og muligheder for at fungere i et miljø blandt hørende.

I småbørnsvejledningen har der henover året været afholdt 6 kurser for forældre samt fagpersoner, der arbejder med småbørn med høretab. Formålet er at kvalificere forældre og fagpersoner til at stimulere det hørehæmmede barn så optimalt som muligt.

Der er ligeledes stor søgning til kurser for lærere og pædagoger i skole- og SFO-tilbud med elever med høretab. Der har i 2009 været afholdt 4 kurser á 2 dages varighed med 25 – 35 deltagere på holdene. Der har desuden været afholdt en børne-høreweekend for børn med høretab i lokale skoler. Der forventes et tilsvarende aktivitetsniveau i 2010.

Forældresamarbejde og forældreinddragelse er et nøgleord i den tidlige indsats over for børn med høretab. Forældrenes stimulering spiller en afgørende rolle i forhold til effekten af barnets høreapparat- eller CI-behandling. Behovet for forældreinddragelse, forældreundervisning og kurser er derfor stigende og kan med fordel udbygges i de kommende år.

I 2009 har hovedområderne i personalets kompetenceudvikling været AVT-uddannelse (Auditory Verbal Therapy), hvilket 4 af afdelingens konsulenter har gennemført. Desuden har konsulenterne gennemført første del af Dispuks konsulentuddannelse. Uddannelsen videreføres efter al sandsynlighed med anden og sidste del i efteråret 2010 eller foråret 2011.

Center for Døvblindhed og Høretab og Specialrådgivningen har siden 2007 indgået i et formelt samarbejde med The Ear Foundation i Nottingham. Samarbejdet har udmøntet sig i en række tiltag mht. uddannelses- og kursusaktiviteter samt oversættelse af materialer til dansk målrettet forældre m.fl. Materialerne kan, i lighed med en række andre materialer vedrørende børn med høretab, rekvireres i Center for Døvblindhed og Høretabs materialecenter, og er vederlagsfrit for fagpersoner.